

Mit tegyen a termelő?

Ha gyanús tüneteket észlel, be kell jelentenie a helyileg illetékes Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóságának.

Vegetációs időben okszerű kémiai védekezést kell végeznie az élelmezés-egészségügyi várakozási idők betartásával. Nyugalmi időszakban ősszel és tavasszal el kell végeznie a lemosó permetezéseket. A mézgás, beteg vesszőket 20-30 cm-es egészséges résszel együtt le kell vágnia és a gyümölcsmúmiákkal együtt meg kell semmisítenie. A hullott gyümölcsöket rendszeresen el kell távolítani és meg kell semmisítenie.

Monilinia fertőzés nyomán mumifikálódott gyümölcsök
(fotó: Kiss Anita)

A Megyei MgSzH Növény- és Talajvédelmi Igazgatóságok

Megyei MGSZH	Cím	Tel.	Fax.
MgSzH Központ	1118 Budapest, Budaörsi út 141-145.	1 309-1000	1 246-2942
Baranya	7634 Pécs, Kodó dűlő 1.	72/552240	72/255527
Bács-Kiskun	6001 Kecskemét, Halasi út 36.	76/502-450	76/328-677
Békés	5602 Békéscsaba, Szarvasi út 79/1.	66/529-270	66/529-265
Borsod-Abaúj-Zemplén	3501 Miskolc, Blaskovics út 24.	46/503400	46/503404
Csongrád	6800 Hódmezővásárhely, Rárósi út 110.	62-535-740	62-246-036
Fejér	2481 Velence, Ország út 23.	22-589-210	22-589-211
Győr-Moson-Sopron	9018 Győr, Arató út 5.	96-529-330	96-412-346
Hajdú-Bihar	4032 Debrecen, Böszörményi út 146.	52/525-925	52/417-613
Heves	3300 Eger, Szövetkezet út 6.	(36)510950	(36)510970
Komárom-Esztergom	2891 Tata, Új út 17.	34/586-820	34/586-840
Nógrád	2662 Balassagyarmat, Mártírok útja 78.	35/501-370	35/501-371
Főváros és Pest	2100 Gödöllő, Kotlán Sándor út 3.	28/512-440	28/512-460
Somogy	7401 Kaposvár, Guba Sándor út 20.	82-528-720	82-312-321
Szabolcs-Szatmár-Bereg	4400 Nyíregyháza, Kótaji út 33.	42-508450	42-508470
Jász-Nagykun-Szolnok	5000 Szolnok, Vízpart krt. 32.	56-516-810	56-516-812
Tolna	7100 Szekszárd, Keselyűsi út 7.	74-528-030	74-528-033
Vas	9762 Tanakajd, Ambróczy sétány 2.	94/577-410	94/377-160
Veszprém	8229 Csopak, Kishegyi út 13.	87/555320	87/446667
Zala	8900 Zalaegerszeg, Kinizsi út 81.	92/550-160	92/311-054

NÖVÉNY-EGÉSZSÉGÜGYI INFORMÁCIÓS OLDALAK

MEZŐGAZDASÁGI SZAKIGAZGATÁSI HIVATAL KÖZPONT NÖVÉNY-, TALAJ- ÉS AGRÁRKÖRNYEZET-VEDELMI IGAZGATÓSÁG
NÖVÉNY-EGÉSZSÉGÜGYI OSZTÁLY

Csonthéjasok amerikai barna rothadása Monilinia fructicola

Milyen veszélyt jelent a kórokozó?

A *Monilinia fructicola* kórokozó gomba, mint rendkívül súlyos gyümölcs károsító szerepel az európai uniós és a magyar zárlati károsítók listáján.

Hazánkban 2005-ben izolálták először import őszibarack gyümölcscről. 2006-ban az országos felderítés eredményeként már termesztésben is megtalálták az ország több helyén nektarin, őszibarack, szilva, körte és alma gyümölcsösökben. Az országos felderítés 2007-ben is folytatódott, új előfordulási területeken és kultúrákban.

M. fructicola tünete cseresznye gyümölcsön (fotó: Kiss Anita)

A hazánkban eddig ismert csonthéjasok moniliniás betegségét okozó, *Monilinia* fajknál (*Monilinia laxa* és *Monilinia fructigena*) lényegesen agresszívebb kórokozó a rózsafélék (*Rosaceae*) családjába tartozó növényekre, különös tekintettel a csonthéjas gyümölcsfákra jelent veszélyt virág- és hajtáspusztulás, valamint gyümölcsrothadás formájában. A terméseszköken az előfordulási helyeken igen súlyos lehet.

Milyen tüneteket okoz?(Hogyan ismerjük fel ?)

Monilinia okozta virágelhalás (fotó: Szódi Szilvia)

A kórokozó virágokon, hajtásokon, és gyümölcsökön egyaránt képes tüneteket okozni. Csupán a tünetek alapján a *Monilinia fructicola* nem különböztethető meg a hazánkban eddig is jelen levő *M. laxa* és a *M. fructigena* gombáktól.

A virágfertőzés a fertőzött virágok elbarnulását, majd leforrázás-szerű elhalását okozza. Az elhalt virágok legtöbbször a fán maradnak, és azokon páras körülmények között szürkés színű penészként jelenik meg a gomba, amely konídiumok (spórák) tömegét képes kibocsátani.

A gomba a fertőzött virágokból azok kocsányán keresztül jut be a hajtásokba. A fertőzött hajtásokon először besüppedő foltok jelennek meg, amelyeken gyakran mézga kiválás is észlelhető. Ez a tünet könnyen összetéveszthető nemcsak a *M. laxa* okozta, hanem számos más, ágelhalással és rákosodással járó betegséggel is. A rákos foltok terjednek és végül a hajtás pusztulását okozzák. Nedves időben hamar megjelennek a tipikus „penészpárnácskák”.

Eltérően a *M. fructigena* tüneteitől - amelyekkel legtöbbször a lehullott vagy tárolt gyümölcsön találkozunk - a betegség jelei már a gyümölcserés előtt is megjelenhetnek. A gomba az éretlen gyümölcsöt is képes megfertőzni, de a fertőzés tüneteinek látens formái maradnak és csak gyümölcseréskor vagy esetleg csak a tárolóban mutatkoznak meg.

A betegség tüneteinek legtipikusabban a nektarin és őszibarack gyümölcsökön láthatók. A kezdetben megjelenő barna foltokon gyorsan növekvő „penészpárnácskák” figyelhetők meg. A penészgyp kiterjed az egész gyümölcsre, amely nedves időben elrothad, száraz időben összeszárad, és gyümölcsmúmiává válik, amely rajta marad a fán. A kifejlett gyümölcs rothadása az ennek kedvező körülmények között (magas hőmérsékleten és a levegő magas páratartalma esetén) nagyon gyorsan játszódik le. A gyümölcsökön kialakuló penészgyp hasonlóan a *M. laxa*-hoz - szürkés színű, eltérően a *M. fructigena* okkerszínű és leggyakrabban körkörös kialakuló penészpárnácskáitól. Mivel a különbség nem egyértelmű, és előfordulhat vegyes fertőzés is, a penészgyp alapján nem diagnosztizálható a kórokozó ehhez laboratóriumi vizsgálat szükséges.

Monilinia által okozott mézgásodás (fotó: Kiss Anita)

Moniliniás hajtáselhallás meggyen (fotó: Kiss Anita)

Hol fordul elő és milyen növényeket fertőz?

A kórokozó leginkább az amerikai kontinensen elterjedt, Észak-, Közép- és Dél- Amerikában, de megtalálható Ázsiában, Ausztráliában, Új-Zélandon, Óceániában és észlelték már Afrikában is. Európában csupán az utóbbi években mutatták ki: Franciaországban, Ausztriában és Magyarországon.

A kórokozó a rózsafélék (*Rosaceae*) családjába tartozó, elsősorban a *Prunus* nemzetség (őszibarack, nektarin, szilva, cseresznye, meggy, kajszi, mandula) gyümölcsfajait fertőzi, de ugyanúgy veszélyes az alma, körte, birsalma, naspolya kultúrákra is. Megtalálták már szőlőn, galagonyán és díszbirszen is. Teljes gazdanövényköre még nem ismert.

M. fructicola tünet őszibarack gyümölcsön (forrás: CABI Compendium/AgrEvo)

Hogyan terjed?

Tavasszal a fertőzés az áttelelt, rákosodott ágakról, virágkocsányokról vagy mumifikálódott gyümölcsökről származó ivartalan képletekkel (konídium) vagy a gyümölcsmúmiákon kialakult ivaros képletekből (aszospóra) indul. Európában az ivaros szaporodás nem jellemző.

A ivartalan képletek szél, eső és rovarok által jutnak a virágokra, az ivaros képletek leginkább széllel terjednek. A fertőzés bekövetkezése után a gomba már gombafonalakkal (micélium) is terjed, a fertőzött szövetekben. A virágokból hamar áttérjed az ágakba, a gyümölcsökbe. Az éretlen gyümölcsökben a gomba az érésig nem vehető észre. Az érett gyümölcsök ép szövetén vagy a sebekben keresztül fertőződhetnek. A tünet 2-3 nap alatt kifejlődik, majd a penészpárnácskákból kiszabaduló spórák újabb és újabb gyümölcsöket képesek megfertőzni betakarítás előtt és a tárolóban is.

M. fructicola tünet szilva gyümölcsön (forrás: CABI Compendium/AgrEvo)

M. fructicola tölcsér alakú ivaros termőtestek őszibarack gyümölcsön (fotó: A.L. Jones)

Mit tesz a hatóság?

A növényvédelmi hatóság a fertőzött területre növény-egészségügyi zárlatot rendel el, amelynek értelmében tilos a gyümölcsöt friss fogyasztásra értékesíteni. A termést teljes körűen be kell takarítani. A lehullott gyümölcsöt, gyümölcsmúmiákat, mézgásodó beteg vesszőket egy méter mélyre történő elással meg kell semmisíteni. A vegetációs időszakban okszerű növényvédő szeres kezeléseket, a nyugalmi időszakban lemosó permetezéseket kell végezni.

A termő ültetvénytől számított 500 m-s körzetre biztonsági sávot jelöl ki a hatóság, amelynek területén kötelező növényvédelmi védekezést kell végezni.

A fertőzött területen a növényvédelmi hatóság a következő vegetációban fokozott felderítést végez.